

PYRAMÍDA



ig

47

in

encyklopedický časopis moderného

CENA
15.-Kčs

človeka

ichtyológia

(z gréc. *ichthys* = ryba + *logos* = náuka) — Náuka o rybách. Patrí medzi zoologické (z gréc. *zoon* = živočích) biologické disciplíny. Obsahom ichtyológie je skúmanie stavby, funkcie, rozšírenia v priestore a v čase, systematiky, evolúcie a spôsobu života všetkých štádií nižších lebečnatých stavovcov, súhrnne označovaných ako ryby.

Ryby oddávna priťahovali ľudskú pozornosť nielen pre svoj veľký hospodársky význam, ale aj pre neobyčajnú rozmanitosť a krásu. O rybách a rybolove sa dozvedáme už zo *sumerských prameňov* z doby tretej urskej dynastie asi z r. 2000 pred n. l. Pomerne verné vyobrazenie rýb nachádzame v *staroegyptských chrámoch a hrobkách*. Na maľbách v hrobke v Beni Hasane asi z r. 1900 pred n. l. možno presne určiť jednotlivé druhy vyobrazených rýb. Všeobecnejšie údaje o rybách sa dozvedáme z *indických prameňov* zo 6. stor. pr. n. l.; približne z toho istého obdobia pochádza rozprava o chove a spôsobe života rýb vydaná v Číne. Prvé vedecky usporiadané údaje o rybách nachádzame u *Aristotela*, v 6. stor. pr. n. l. V spise *Živočíchopis* opísal Aristoteles asi 115 druhov rýb a zaznamenal veľa údajov o ich anatómii, spôsobe života a rozmnožovaní. Jeho pozorovania sú prekvapujúco presné. Počas ďalších takmer dvoch tisícročí sa znalosti o rybách v podstate nerozšírili. Až v druhej polovici 17. stor. sa začínajú zjavovať práce prinášajúce nové poznatky o rybách (*P. Belon, G. Rondelet, I. Salviani, K. Gessner, J. Ray, F. Willughby*).

Za zakladateľa ichtyológie sa pokladá Švéd *Peter Artedi* (1705—1735). Jeho zásluhou sa začala ichtyológia vyvíjať ako samostatný zoologický vedný odbor. Artediho rukopisy vyšli r. 1738 vďaka K. Linnému tlačou (*Ichthyologia sive opera omnia de Piscibus*). Veľký význam v rozvoji ichtyológie malo dvadsaťdvazväzkové dielo *G. Cuviera* (s. 593) a *A. Valencienna: Histoire naturelle des poissons* (1828—1849). V 19. stor. sa začala nová éra ichtyológie. Hoci sa aj naďalej pokračovalo v opisovaní sladkovodných a morských rýb, výskum sa už orientoval aj na štúdium morfológie, fyziológie a ekológie rýb. Do popredia sa dostával výskum bezprostredne spätý s intenzívne sa rozvíjajúcim rybným priemyslom; vznikla *aplikovaná ichtyológia*.

Začiatky ichtyológie u nás treba hľadať v ranom stredoveku, keď sa úspešne začalo s chovom kapra. Prvé dielo o rybách a ich chove v rybníkoch napísal v r. 1542 olomoucký biskup *Jan Doubrava* (1486—1553). Intenzívny rozvoj ichtyológie sa u nás začal až po druhej svetovej vojne.